

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2026.5.8p>
УДК 341.1/.8

Діана Вікторівна **БОНДАРЕНКО**

студентка, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9722-6082>
e-mail: dianamusic214@gmail.com

Аліна Сергіївна **РУЧКО**

студентка, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6736-0739>
e-mail: alina.ruchko2004@gmail.com

Владислава Вікторівна **ЛУТАЙ**

студентка, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7997-3069>
e-mail: vlada2004kh@gmail.com

ІМУНІТЕТ ВИЩИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ: ОБМЕЖЕНІСТЬ ТА АБСОЛЮТНІСТЬ

*У статті досліджено правову природу імунітету та проведено розмежування його двох форм – *ratione personae* та *ratione materiae*. Порівняльний аналіз застосування імунітету у судовій практиці виявив розбіжності в домінуючих підходах. Розглянуто останні напрацювання Комісії МП ООН – передусім в аспекті винятків з функціонального імунітету в контексті прогресивного розвитку міжнародного права. Міжнародний вимір імунітету відображає превалювання принципу індивідуальної відповідальності над імунітетами та свідчить про пріоритизацію захисту фундаментальних цінностей. Зроблено висновок щодо зазнавання концепцією імунітету на сучасному етапі процесу трансформації.*

Ключові слова: імунітет вищих посадових осіб держав, імунітет *ratione personae*, імунітет *ratione materiae*, кримінальна юрисдикція, Комісія міжнародного права ООН

Стаття надійшла 17.04.2026

Статтю прийнято 24.04.2026

Статтю опубліковано 15.05.2026

ВСТУП

Важливу роль у забезпеченні стабільності міжнародних відносин відіграють правові засоби, що за безпечують рівність їх учасників. Попри широке застосування терміна «імунітет» у міжнародному праві, він досі немає загальноприйнятого нормативного чи доктринального визначення. Особливо гостро ця проблема постає стосовно вищих посадових осіб держави. Дискусії охоплюють широке коло питань: від переліку осіб, на яких поширюється цей статус, і меж його дії до доцільності створення єдиної дефініції замість окремого аналізу імунітетів *ratione personae* та *ratione materiae*. Окрему увагу заслуговує реалізація цього інституту та практика різних держав щодо можливості або неможливості посилення на нього. З огляду на це, дослідження суті та меж імунітету є актуальним як у теоретичному, так і у практичному вимірах.

МЕТА дослідження – з'ясування правової природи імунітету вищих посадових осіб, меж його прояву та можливості обмеження. Для її досягнення необхідно вирішити такі завдання: вивчити типологію імунітетів, співвіднести поняття імунітет *ratione personae* та імунітет *ratione materiae*, проаналізувати практику міжнародного співтовариства з цього питання та окреслити сучасні тенденції розвитку цього інституту.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічну базу роботи становить комплекс загальнонаукових та спеціальних методів. Зокрема, застосування порівняльно-правового методу та системного аналізу дозволило всебічно розглянути імунітет як багатогранне явище міжнародного права в його діалектичному розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ

Раніше імунітет глав держав розглядали крізь призму верховенства суверена, однак сучасне міжнародне право апелює до принципу державної рівності. В основі цього підходу лежить принцип «*par in parem non habet imperium*», згідно з яким жодна держава не може здійснювати владних повноважень стосовно іншої рівної їй держави.

Якщо імунітет вищих посадових осіб розглядається як похідна суверенних прав держави, то сама особа є лише суб'єктом використання цього привілею. Правовласником імунітету є держава, вона зберігає виключне повноваження наділяти ним посадовця або позбавляти його цього статусу. Головною метою такого правового захисту є забезпечення безперешкодного, належного та повного виконання ним своїх функціональних обов'язків на міжнародному рівні. У п. 54 рішення у справі Міжнародного Суду ООН «Про ордер на арешт» (*Democratic Republic of the Congo v. Belgium*) зазначено, що функції міністра закордонних справ такі, що протягом усього терміну його повноважень він/вона, коли знаходяться за кордоном, користуються повним імунітетом від кримінальної юрисдикції й недоторканністю. Крім того, Суд наголошує, що у звичайному міжнародному праві імунітети, якими наділяються міністри закордонних справ, надаються не для їхньої особистої вигоди, а для забезпечення ефективного виконання ними своїх функцій від імені їхніх держав (п.п. 37-38) [1].

Розглядаючи поняття та межі застосування імунітету, також необхідно провести відмінність між:

- діючими та колишніми главами держав та
- імунітетом *ratione materiae* (функціональним імунітетом) та *ratione personae* (особистим імунітетом).

Перше розрізнення видається очевидним, оскільки цілком логічно, що діючі глави держав, які виконують

суверенні обов'язки, мають інший статус, ніж колишні глави держав, які вже не займають офіційних посад. Друге розрізнення доповнює це: тоді як імунітет *ratione personae* слугує для захисту глав держав від іноземної кримінальної юрисдикції протягом терміну перебування на посаді як стосовно офіційних, так і приватних дій; імунітет *ratione materiae* забороняє державам здійснювати свою кримінальну юрисдикцію стосовно колишніх глав іноземних держав за офіційні дії, вчинені під час перебування на посаді [2].

Зупинимось на основних відмінностях. Імунітет *ratione materiae* охоплює всі офіційні дії, здійснені в офіційній якості від імені держави. Бенефіціарами є глави держав та інші державні посадовці, які виконують дії певного характеру в рамках своїх обов'язків. Сенс наявності цієї форми імунітету полягає у забезпеченні виконання офіційних обов'язків вищими посадовими особами без побоювання переслідування чи кримінальної відповідальності. З огляду на характер захищених дій, імунітет *ratione materiae* не припиняється з припиненням виконання функцій, особа зберігає право на імунітет стосовно офіційних дій, здійснених під час її перебування на посаді. В принципі, ця форма імунітету унеможлиблює будь-яке кримінальне переслідування колишніх глав держав іноземними національними судами, якщо тільки держава, від імені якої він діяв, не відмовиться від його/її права на імунітет. Однак за сучасним міжнародним звичаєвим правом це може не відповідати дійсності: тому залишається питання, чи може функціональний імунітет становити перешкоду для переслідування в іноземних національних судах стосовно міжнародних злочинів. Що стосується МКС або спеціальних трибуналів, як-от Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії (МКТЮ), на це питання слід відповісти негативно, оскільки судова практика показала, що колишні глави держав насправді можуть бути притягнуті до відповідальності. Це питання буде розглянуто нижче.

Друга категорія – це імунітет *ratione personae*. Його надання пов'язане зі статусом посадовця як представника держави, і як такий тимчасово обмежується терміном перебування на посаді. На відміну від імунітету *ratione materiae*, захист, що надається імунітетом *ratione personae*, є абсолютним: він поширюється на будь-які дії незалежно від офіційного чи приватного характеру. Його особиста сфера застосування обмежується т.зв. «триюкою» – главою держави, главою уряду та міністром закордонних справ. Підставою для визнання саме цих посадовців носіями імунітету *ratione personae* є той факт, що всі вони виконують функцію представництва держави у сфері міжнародних відносин. Не слід забувати, що цю функцію закріплено в міжнародному праві як таку, що ці особи виконують її автоматично і що водночас не виникає необхідності в якомусь офіційному акті вручення їм повноважень з боку держави, яку вони представляють [3, с. 23].

Довгий час було усталеною нормою міжнародного звичаєвого права, що діючі та колишні глави держав, а також інші високопосадовці користуються повним імунітетом від кримінального переслідування за кордоном як з боку національних, так і міжнародних судів. Однак нині залишається спірним питання, чи є виняток, зокрема стосовно імунітету *ratione materiae* за міжнародним зви-

чаєвим правом стосовно міжнародних злочинів, оскільки такі злочини зачіпають інтереси всього міжнародного співтовариства.

З метою більш повного розкриття питання застосування імунітетів у міжнародному кримінальному праві доцільно звернутися до порівняльного аналізу різних підходів, які сформувалися у сучасній практиці. Видається, що саме зіставлення найбільш контрастних моделей дає змогу краще зрозуміти не лише зміст відповідної концепції, але й логіку її застосування.

У справі стосовно ордеру на арешт від 11 квітня 2002 р. (*Democratic Republic of the Congo v. Belgium*) Суд фактично підтвердив збереження повного персонального імунітету за чинними високопосадовцями [1]. Ситуація, що стала предметом розгляду, виглядала доволі показово: Бельгія видала ордер на арешт міністра закордонних справ Демократичної Республіки Конго, не зважаючи на його статус. Однак Суд дійшов висновку, що такі дії суперечать міжнародному праву, оскільки не враховують імунітет від кримінальної юрисдикції та недоторканність, які належать такій посадовій особі. Відповідно Бельгію зобов'язали скасувати ордер. На перший погляд, це рішення виглядає доволі формалістичним, однак воно чітко демонструє, що імунітет продовжує відігравати вагомий роль у міждержавних відносинах.

Деяку іншу логіку можна спостерігати у праві США. Тут, як видається, зберігається більш традиційне бачення інституту імунітетів. Закон про імунітет іноземних суверенів (FSIA) чітко регулює питання імунітету держави, тоді як імунітети посадових осіб залишаються значно у сфері судової практики. У цьому зв'язку часто згадують справу *Samantar v. Yousuf* (2010) [4]. У ній Верховний суд США дійшов висновку, що FSIA не поширюється на індивідуальні дії посадовців, навіть якщо вони вчинялися від імені держави. Водночас Суд не відмовився від ідеї імунітету як такої, а лише переніс її у площину загального права. Це, зі свого боку, означає, що значну роль у вирішенні подібних питань відіграє позиція виконавчої влади. Такий підхід виглядає менш формалізованим, але водночас більш гнучким.

Європейські держави, зі свого боку, демонструють тенденцію до поступового обмеження імунітетів у справах про міжнародні злочини. Важливо звернути увагу на рішення у справі «Король проти магістратів Боу-стріт» (*R v. Bow Street Magistrates, ex parte Pinochet*) [5]. Чилійського диктатора Аугусто Піночета затримано у Лондоні за запитом Іспанії про екстрадицію за звинуваченнями у катуваннях та вбивствах під час його правління. Піночет стверджував, що як колишній глава держави має імунітет (*ratione materiae*) від юрисдикції іноземних судів. Палата лордів ухвалила, що імунітет не поширюється на діяння, які є міжнародними злочинами (катування), оскільки такі дії не можуть вважатися законними функціями глави держави. Піночет міг бути екстрадований, але через стан здоров'я його відпустили у Чилі. Це рішення стало важливим прецедентом.

Отже, інститут імунітету сьогодні навряд чи можна вважати статичним. Швидше навпаки – він перебуває у процесі трансформації, і цей процес супроводжується очевидними суперечностями. З одного боку, є прагнення забезпечити невідворотність відповідальності за міжнародні злочини; з іншого – зберігається необхідність по-

ваги до суверенітету держав. Саме між цими двома полюсами і формується сучасна практика, яка, як видається, ще тривалий час залишатиметься неоднорідною.

У контексті горизонтальної дії імунітету доречно також зупинитися на діяльності Комісії міжнародного права ООН, яка ще у 2007 р. під час своєї 59-ої сесії прийняла рішення про включення питання імунітету посадових осіб від іноземної кримінальної юрисдикції до своєї програми роботи [6].

Станом на сьогодні опрацювання Проекту з 18 статей досі триває. В загальному вигляді документ структуровано на 4 частини: ч. 1 присвячено визначенню ключових понять стосовно посадових осіб і функцій, пов'язаних з представництвом держави; ч.ч. 2 і 3 містять статті, які визначають коло осіб, які користуються відповідно персональним чи функціональним імунітетом, а також їх обсяги; ч. 4 містить процедурні положення [7].

З аналізу коментарів та зауважень до проектів статей вбачається, що значну увагу приділено питанню винятків з імунітету. Водночас, якщо стосовно імунітету *ratione personae* члени комісії та держави в переважній більшості мали спільну позицію стосовно абсолютного характеру такого виду імунітету і відповідно відсутності будь-яких винятків з його дії, то процес обговорення наявності тих чи інших обмежень імунітету *ratione materiae* мав більш виражений дискусійний характер.

Так, підходи різнилися від заперечення таких винятків взагалі, аргументуючи це відсутністю відповідної норми міжнародного права та непослідовністю міжнародної практики, а втім, прибічників такої думки була меншість, до визнання необхідності існування винятків з функціонального імунітету з метою забезпечення притягнення до відповідальності за найсерйозніші міжнародні злочини. Як такі, зокрема, розглядалися злочини геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії, серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, катування та насильницьке зникнення. Однак деякі держави посилювалися на інші винятки з імунітету, такі як акти саботажу, шпигунства або іншу шкоду, завдану посадовою особою іноземної держави на території держави суду [8]. Крім цього, Спеціальним доповідачем висувалася пропозиція стосовно включення до цього переліку корупції [8].

Проміжним результатом роботи Комісії стало попереднє прийняття Редакційним комітетом Проекту в 2017 р. Зокрема, ст. 7, присвячену цьому аспекту, викладено і надалі прийнято у першому читанні в такому вигляді: «*Імунітет ratione materiae від здійснення іноземної кримінальної юрисдикції не застосовується до наступних міжнародних злочинів: а) злочин геноциду, б) злочини проти людяності, в) воєнні злочини; д) злочин апартеїду, е) катування, ф) насильницькі зникнення*» [10].

Як бачимо, в цій редакції застосовано більш стриманий підхід до визначення злочинів, у разі вчинення яких функціональний імунітет в національних судах не мав би діяти, порівняно з тим, що обговорювався. Поза тим зауваження від держав та деяких членів комісії викликало невнесення до переліку злочинів агресії. Потреба включення останнього обґрунтовувалась, зокрема, тяжкістю цього злочину, закріпленням в кримінальному законодавстві значної кількості країн, включенням самою Комісією злочину агресії до Проекту ко-

дексу злочинів проти миру та безпеки людства 1996 р., а також передбаченість Римським статутом. Комісія ж, зі свого боку, базувала таке своє рішення, покладаючись на специфіку злочину агресії: необхідність національних судів констатувати вчинення акту агресії іноземною державою, політичність його природи як «злочину лідерів», а також відсутність рішення Асамблеї держав-учасниць про активацію юрисдикції МКС стосовно злочину агресії на час надання цих пояснень [11]. Україна разом з іншими державами, такими як Австрія, Естонія, Литва, Латвія, Румунія, Польща, Швейцарія тощо у своїх коментарях висловлювали сумніви стосовно такого підходу. Зокрема, вказували на відсутність переконливих аргументів, оскільки висунутим самою ж Комісією критеріям – тяжкості злочину та закріпленню в Римському статуті злочин агресії вже відповідав (тобто аргумент з часом втратив актуальність). Так само політичний характер навряд можливо назвати таким, що становить перешкоду, оскільки його можна простежити і в інших міжнародних злочинах, включно з тими, що вже передбачено в переліку винятків. Крім того, йшлося про доповнення переліку й такими злочинами як рабство та работоргівля, заборона яких визнана імперативними нормами [6].

Вищенаведене враховано Комісією – станом нині ст. 7 Проекту передбачає розширений перелік злочинів, які становлять винятки з функціонального імунітету, включаючи злочини агресії, рабства й работоргівлі та попередньо прийнятий Редакційним комітетом у другому читанні [12].

Попри висвітлення в цій роботі передусім обговорення Комісією винятків з імунітету *ratione materiae*, важливо також відмітити, що дискусії виникали з численної кількості питань: кола осіб, на яких поширюється імунітет, темпоральної дії, сутності «офіційного акту», процесуальних гарантій, а в контексті винятків, також стосовно того, чи має встановлюватися саме вичерпний перелік злочинних діянь та безлічі інших. Так, аналіз матеріалів, оприлюднених Комісією міжнародного права ООН, дає змогу стверджувати про відсутність єдиного підходу до концепції імунітету від іноземної кримінальної юрисдикції дотепер. Фактично цим і обумовлено складність досліджуваної концепції. Також слід зазначити, що діяльність КМП ООН в цій сфері не має сприйматися як кодифікація міжнародного звичаєвого права, а все ж являє собою прогресивний розвиток міжнародного права. Такий, хоч і контраверсійний, але ґрунтовний глобальний діалог, на нашу думку, має перспективи поступово, з плином часу дійти до певної консолідованої позиції. Це є важливим для формування послідовної практики національних судів.

Стосовно міжнародного виміру імунітету, то, як відомо, ст. 27 Римського статуту Міжнародного кримінального суду закріплено доволі категоричне правило: посадове становище особи – незалежно від рівня – не звільняє її від кримінальної відповідальності [13]. Інакше кажучи, сам собою статус глави держави, члена уряду чи іншої посадової особи не має правового значення для вирішення питання про відповідальність у межах юрисдикції Суду. До того ж імунітети або спеціальні процесуальні гарантії, передбачені національним чи міжнародним правом, не повинні перешкоджати здійсненню цієї юрисдикції. У цьому сенсі можна гово-

рити про свідоме «винесення за дужки» класичного інституту імунітету в межах міжнародного кримінального правосуддя.

Якщо звернутися до українського контексту, ситуація виглядає дещо проміжною. З одного боку, ратифікація Римського статуту у 2024 р. свідчить про готовність держави імплементувати міжнародні стандарти, зокрема й стосовно обмеження імунітетів, а з іншого – чинне законодавство поки що не пропонує чіткого і системного вирішення цього питання саме у площині міжнародних злочинів. Конституційні положення про недоторканність зазвичай орієнтовано на внутрішньо-державні відносини і не враховують специфіку міжнародного кримінального переслідування. Неможна не відзначити й те, що практика Конституційного Суду України у цій частині залишається доволі обмеженою. У результаті складається враження, що відповідна модель лише формується, причому цей процес ще далекий від завершення.

ВИСНОВОК

Отже, сучасний стан міжнародного права свідчить про поступовий відхід від традиційного розуміння абсолютності імунітету вищих посадових осіб та поступове формування підходу до його обмеження, першочергово в контексті відповідальності за найтяжчі міжнародні злочини.

Водночас, на нашу думку, така трансформація має безумовно позитивний характер, оскільки сприяє утвердженню принципу невідворотності відповідальності та, що важливо, дає змогу відійти від застарілих підходів, які формувалися в умовах, що вже не відповідають сучасним реаліям міжнародного правопорядку та відповідно втратили свою актуальність. Саме відмова від цих «пережитків» абсолютного імунітету забезпечує більш справедливий баланс між суверенітетом держав і захистом фундаментальних цінностей міжнародного співтовариства.

Варто окремо звернути увагу на те, що хоча класична доктрина тривалий час виходила з повного захисту як

чинних, так і колишніх посадовців, сучасна практика та зусилля міжнародного співтовариства, зокрема в межах Комісії міжнародного права ООН, демонструють тенденцію до визнання винятків з функціонального імунітету стосовно певних видів злочинів, які зачіпають інтереси всього міжнародного співтовариства.

Водночас персональний імунітет і надалі зберігає більш стійкий та майже абсолютний характер стосовно чинних високопосадовців, що підтверджується і судовою практикою, зокрема рішенням Міжнародного Суду ООН у справі про ордер на арешт 2002 р., що попередньо проаналізовано. Це свідчить про наявність балансу між необхідністю забезпечення ефективного функціонування держав у міжнародних відносинах і потребою у притягненні винних до відповідальності.

Особливе значення у цьому контексті має міжнародне кримінальне правосуддя, насамперед система Міжнародного кримінального суду, що фактично нівелює значення імунітету, закріплюючи принцип індивідуальної кримінальної відповідальності незалежно від офіційного статусу особи. Такий підхід відображає трансформацію міжнародного права у бік превалювання захисту фундаментальних цінностей міжнародного співтовариства.

Водночас відсутність єдиного універсального підходу, розбіжності у практиці держав та незавершеність процесу узгодження позицій зумовлюють збереження правової невизначеності у цій сфері, що є негативним явищем. Український контекст також демонструє перехідний характер регулювання: попри приєднання до Римського статуту, національна правова система ще не виробила узгодженої моделі співвідношення імунітетів та міжнародної кримінальної відповідальності.

Так, інститут імунітету вищих посадових осіб перебуває у стані еволюції: від концепції абсолютності до поступового визнання його обмеженості, що, однак, не є завершеним процесом і потребує подальшого розвитку як на рівні міжнародного, так і національного права.

References

1. Case concerning the Arrest Warrant, Democratic Republic of the Congo v. Belgium, ICJ (11 April 2000). URL: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/121/121-20020214-JUD-01-00-EN.pdf>
2. Salgado Doval I. The immunity of acting and former heads of State from national and international criminal Courts, 09/20 EN. URL: <https://jean-monnet-saar.eu/wp-content/uploads/2020/09/Immunity-of-acting-and-former-heads-of-state-from-national-and-international-criminal-courts.pdf>
3. Escobar H. Concepción, Immunity of State Officials from Foreign Criminal Jurisdiction, Second report on immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction (Doc. A/CN.4/661, 4 April 2013). URL: <https://digitallibrary.un.org/record/748850?ln=ru&v=pdf>
4. Samantar v. Yousuf, 560 U.S. 305 (2010). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/560/305/>
5. See Regina v. Bow St. Metropolitan Stipendiary Magistrate, ex parte Pinochet Ugarte (No. 3) [1999]. URL: <https://www.uniset.ca/other/cs5/2000AC147.html>
6. International Law Commission, «Second report on immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction by Claudio Grossman Guiloff, Special Rapporteur» (14 April–30 May and 30 June–31 July 2025) A/CN.4/780. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g25/012/32/pdf/g2501232.pdf>
7. International Law Commission, «Immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction» (18 April–3 June and 4 July–5 August 2022) A/CN.4/L.969. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/ldt/g22/353/99/pdf/g2235399.pdf>
8. International Law Commission. Fifth report on immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction, by Concepción Escobar Hernández, Special Rapporteur. Geneva, 14 June 2016. URL: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_701.pdf
9. International Law Commission. Titles of Parts Two and Three, and texts and titles of draft article 7 and annex provisionally adopted by the Drafting Committee at the sixty-ninth session (1 May–2 June and 3 July–4 August 2017). URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/ldt/g17/186/33/pdf/g1718633.pdf>
10. International Law Commission. Texts and titles of the draft articles adopted by the Drafting Committee on first reading (18 April–3 June and 4 July–5 August 2022). URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/ldt/g22/353/99/pdf/g2235399.pdf>
11. Chapter VII. Report of the International Law Commission on the work of its sixty-ninth session. URL: <https://legal.un.org/ilc/reports/2017/english/chp7.pdf>
12. International Law Commission. Texts and titles of draft articles 7, 8 and 9 as provisionally adopted by the Drafting Committee on 12 May 2025. A/CN.4/L.1017. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/ldt/g25/076/63/pdf/g2507663.pdf>
13. The Rome Statute of the International Criminal Court of 1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (in Ukrainian).

Diana BONDARENKO

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9722-6082>

e-mail: dianamusic214@gmail.com

Alina RUCHKO

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6736-0739>

e-mail: alina.ruchko2004@gmail.com

Vladyslava LUTAI

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7997-3069>

e-mail: vlada2004kh@gmail.com

IMMUNITY OF HIGH-RANKING OFFICIALS IN INTERNATIONAL LAW: LIMITATION AND ABSOLUTENESS

Introduction. Legal mechanisms that ensure the equality of state participants play a crucial role in maintaining the stability of international relations. Despite the widespread use of the term “immunity” in international law, it still lacks a universally accepted normative or doctrinal definition. This issue is particularly acute when it comes to high-ranking state officials.

The purpose of the paper is to clarify the legal nature of immunity for high-ranking officials, the limits of its application, and the possibilities for its restriction. To achieve this, the following tasks must be addressed: to examine the typology of immunities, to compare the concepts of immunity *ratione personae* and immunity *ratione materiae*, to analyze the international community’s practice regarding this issue, and to outline current trends in the development of this institution.

Results. A key distinction exists between immunity *ratione personae*, which provides absolute and temporary protection to incumbent high-ranking officials, and immunity *ratione materiae*, which applies to official acts and may persist after leaving office.

Conclusion. The contemporary development of international law demonstrates a gradual shift away from the traditional concept of absolute immunity of high-ranking state officials toward its limitation, particularly in the context of accountability for serious international crimes. While immunity *ratione personae* largely retains its absolute and temporary character for incumbent officials, *ratione materiae* is increasingly subject to exceptions, especially where acts constitute crimes of concern to the international community as a whole.

Keywords: immunity of high-ranking state officials, immunity *ratione personae*, immunity *ratione materiae*, criminal jurisdiction, United Nations International Law Commission